

En slektshistorisk kuriositet

Sammendrag

Unionsoppløsningen engasjerer både nordmenn og svensker. Nesten 100 år senere bidrog den til en ny norsk-svensk union – på det personlige plan.

Tone Holmås

tone.holmas@dll.se

Kliniken för urologi och kirurgi
Mälarsjukhuset
SE-63188 Eskilstuna

En solskinnssdag i slutten av mai satt han plutselig der, i pauserommet på operasjonsavdelingen, på det lille sykehuset, langt ut mot havet på Vestlandet. Han var den nye svenske anestesilegevikaren. Jeg var assistentlege ved kirurgisk avdeling, fri og frank.

I tiden etter vårt første møte tok jeg flere pauser enn jeg pleide å gjøre. Den svenske vikaren tok pauser han også. Han var både sjarmerende og trivelig. Vi ble etter hvert bedre kjent. Vi feiret 7. juni sammen, for han visste faktisk at den dagen ble markert for å minnes oppløsningen av den norsk-svenske unionen i 1905. Det imponerte meg. Etter et par uker reiste han tilbake til sin vanlige jobb på et mellomstort sykehus i Sverige. Vi opprettholdt kontakten med telefonsamtaler, brev og e-post. Til tross for avstanden på 930 kilometers bilvei våget vi å bygge videre på vår relasjon. I løpet av sommeren traff vi hverandre på ulike steder i Europa, og til slutt reiste jeg for første gang hjem til hans bosted i Sverige, en by like sør for Mälaren.

Han hadde forberedt mottakelsen godt og bød på en utsøkt middag servert på antikt porselen i spisestuen. På veggen hang et portrett av en mann kledd i uniform, utsmykket med den svenske Serafimerorden og den norske St. Olavs Orden. Portrettet viste seg å være av min kjærestes oldefar, Johan Olof Ramstedt, som var svensk statsminister i 1905. Da forstod jeg hvorfor han sommeren før visste hvorfor Norge har 7. juni som offentlig flaggdag.

Etter en tid forlovet vi oss, og etter ytterligere ett år giftet vi oss i Moster gamle kirke på Bømlø. Av min manns forlover

fikk vi et norsk unionsflagg med «sildesalaten» i det ene hjørnet.

Johan Olof Ramstedt

Johan Olof Ramstedt (1852–1935) var jurist og virket som dommer i svensk høyesterett. Han ble utnevnt til statsråd i 1902. Under unionskrisen gikk statsminister Erik Gustaf Boström (1842–1907) av, og oppdraget med å sette sammen en ny regjering falt på Ramstedt. Han ble utnevnt til statsminister av kong Oscar II i april 1905. Da Norge ensidig erklærte unionen for oppløst 7. juni 1905, ville Johan Ramstedt, i likhet med kongen, akseptere oppløsningen som et faktum uten strid. Den

svenske riksdagen ville imidlertid noe annet, og Ramstedt ble tvunget å forlate sitt embete allerede 2. august 1905. Etter noen år som dommer avsluttet Ramstedt sin embetsmannskarriere som *överståthållare* (fylkesmann) i Stockholm.

Johan Ramstedt brydde seg aldri om å imøtegå den kritikk han fikk for sin holdning overfor det frihetstørstende norske folk, og han ble derfor bare som en parentes i historiebøkene. Kanskje skal han likevel ha noe av æren for at Sverige og Norge ikke havnet i krig i 1905? Min mann er oppkalt etter sin oldefar, Johan Ramstedt, og for oss i familien er denne historien en kilde til stor glede.

Figur 1 Johan Olof Ramstedt var svensk statsminister 7. juni 1905. Bildet er malt av Maj Bring (1880–1971) 1925